

บทบาทของสังคมไทยในการสร้างสันติภาพโลก

โดย

ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ประเวศ วะสี

ปาฐกถาพิเศษในการประชุมเรื่อง World Peace

จัดโดย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิไล (มศว) และหนังสือพิมพ์มติชน

๓๑ มกราคม ๒๕๖๓

๑.

โลกที่ขาดสันติภาพกระทบทุกคน

ทุกประเทศ

โลกทุกวันนี้เต็มไปด้วยความรุนแรง ทั้งความรุนแรงอย่างโจ่งแจ้งและความรุนแรงอย่างเงียบ (Silent violence) ความรุนแรงอย่างเงียบหมายถึงความยากจน และการขาดความเป็นธรรม อันก่อให้เกิดความยากลำบาก ความเจ็บป่วย และการสูญเสียชีวิตของเพื่อนมนุษย์จำนวนมาก อันจะเห็นได้จากประชาชนจำนวนมากเป็นร้อยล้านคนต้องอพยพหลบภัย พลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอน เพราะความยากจนและสงคราม ลูกเล็กเด็กแดงต้องไปล้มตายบนหนทางอพยพจำนวนมาก เช่น เรือล่มจมน้ำตายในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มวลผู้อพยพจำนวนมากมหาศาลที่เข้าไปสู่ยุโรป ก่อให้เกิดวิกฤตต่อยุโรป วิกฤตทั้งทางจิตใจ วิธีคิด วิกฤตทางเศรษฐกิจ และวิกฤตทางการเมือง ก่อกระแสการเมืองเอียงขวาขึ้นในยุโรป คือเอียงไปทางเอาตัวเองเป็นที่ตั้งหรือใจแคบ และเผด็จการ การก่อการร้ายแผ่กระจายกลายเป็นสากล การสะสมอาวุธนิวเคลียร์และความตึงเครียดอาจก่อให้เกิดการทำลายล้างขนาดใหญ่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพิ่มสมรรถนะในการทำลายล้าง เช่น ใช้เครื่องบินขีปนาวุธในนอร์เวย์ หรือใช้โดรนฆ่านายพลอิหร่านในประเทศอิรัก เมื่อเร็ว ๆ นี้

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจอย่างสุดๆ ทั้งในประเทศเดียวกันและระหว่างประเทศ นำโลกไปสู่การเสียสมดุลในทุกมิติ การขาดสมดุลนำไปสู่ความปั่นป่วนวุ่นวาย ความรุนแรง การทำลายสมดุลของธรรมชาติจนเกิดสภาวะโลกร้อนนำไปสู่หายนะภัยต่างๆ มากขึ้น ก็เพิ่มความรุนแรงบนดาวนพเคราะห์ดวงนี้

นี่คือสภาพโดยย่อของโลกที่ขาดสันติสภาวะที่กระทบทุกคนทุกประเทศ เราไม่มีทางไปต่อไปเหมือนเดิม นอกจากต้องร่วมมือกันสร้างสันติภาพโลก

Commented [111]: หายนะภัย ไม่มีในพจนานุกรมนะคะ หายนะภัย อีกคำ แยกกันเป็น สมาสคำอำมาตย์กันเฉยๆ ดีกว่าม๊ว

๒.

จินตนาการใหญ่

สันติภาพโลกดูเหมือนเรื่องใหญ่มหาศาลสุดเอี่ยม แต่สิ่งที่ใหญ่กว่า คือ **“พลังของจินตนาการ”** มนุษย์สามารถมีจินตนาการใหญ่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด เจ้าชายสิทธัตถะทรงมีจินตนาการที่ใหญ่กว่า “มนุษย์พันทุกซ์ได้” ในขณะนั้นไม่ทรงมีความรู้ว่าทำอะไร แต่จินตนาการใหญ่ทำให้ทรงมีฉันทะและวิริยะอย่างแรงกล้าในการค้นหาความรู้ว่าทำอะไร จนในที่สุดก็ทรงค้นพบวิถีทางแห่งปัญญาที่ทำให้มนุษย์พันทุกซ์ได้ อันเป็นปัญญาที่ส่องขึ้นโลกมากกว่า ๒,๕๐๐ ปี ฉะนั้นในการขับเคลื่อนสร้างสันติภาพโลก ก่อนอื่นมนุษย์ต้องมีจินตนาการใหญ่ว่า **“สันติภาพโลกสร้างได้”** แล้วเกิดฉันทะวิริยะอย่างแรงกล้าที่จะแสวงหาหลักการและจุดยืนที่จะจัดโลกทั้งใบไปสู่สันติภาพ

ทั้งนี้โดยอาศัยคำพูดของ**อาคีเมคีศอาร์ทิมิดีส**ที่ว่า “ถ้าหาจุดยืนที่เหมาะสมและมีคานที่ยาวพอ ข้าพเจ้าสามารถจัดโลกทั้งใบได้”

นี่คือกฎของธรรมชาติในเรื่องคานงัด ถ้ามีจุดยืนที่จะจัด_และมีคานที่ยาวพอ จะจัดอะไรที่ใหญ่โตเท่าใดก็ได้

ฉะนั้น_เราต้องหาจุดยืนและคานที่เหมาะสมที่จะจัดโลกแห่งสันติภาพให้ลอยขึ้น

๓.

ประชาชนเพื่อสันติภาพ

(People For Peace = P4P)

คือจุดยืน

เมื่อหลายปีมาแล้วมีเครือข่ายแพทยนานาชาติ เพื่อป้องกันสงครามนิวเคลียร์ที่เรียกว่า International Physicians for the Prevention of Nuclear War ได้รับรางวัลโนเบลสันติภาพ ในช่วงนั้นมีการเผชิญหน้ากันด้วยอาวุธนิวเคลียร์ ระหว่างสหรัฐอเมริกากับโซเวียตรัสเซีย มีหมอโรคหัวใจอเมริกันกับหมอโรคหัวใจรัสเซียคู่หนึ่ง พบกันในการประชุมวิชาการและชวนการตั้งเครือข่ายแพทยนานาชาติเพื่อป้องกันสงครามนิวเคลียร์ เครือข่ายนี้มีแพทยนานาชาติเข้าร่วมมากขึ้นทุกทีจนมีจำนวนหลายหมื่นคน ทำการประชุมและขอพบผู้นำในประเทศต่าง ๆ เพื่อขอให้ลดอาวุธนิวเคลียร์ ผลกระทบของความเคลื่อนไหวของเครือข่ายแพทยนานาชาติ ทำให้ได้รับรางวัลโนเบลด้านสันติภาพ

ธรรมชาติของประชาชนหรือสังคมในประเทศต่าง ๆ ต้องการการอยู่ร่วมกันอย่างสันติมากกว่านักการเมือง ธรรมชาติของนักการเมืองมักจะตรงข้าม คือยึดถือในศักดิ์ศรี ผลประโยชน์ หรือต้องการหาเสียง เป็นเหตุให้เกิดสงครามมากกว่าประชาชน ผมเคยมีเพื่อนเป็นหมอผู้ใหญ่ชาวศรีลังกาชื่อ ศาสตราจารย์นายแพทย์ชัยวีระ เคยเป็นคณบดีคณะแพทย์ พูดกับผมว่า ที่ชาวสิงหลกับทมิฬในศรีลังการบราฆ่าฟันกันนั้น ไม่ใช่เพราะประชาชน แต่เป็นเพราะนักการเมืองยุ่งประชาชนนั้นเขาอยู่ side by side ต้องการอยู่ร่วมกันโดยสันติ แต่นักการเมืองต้องการหาเสียง ลองนึกดูว่าเมื่อคราวไทยกับกัมพูชาขัดแย้งกันเรื่องเขาพระวิหาร มีคนพวกที่หยิ่งในศักดิ์ศรีของชาติ พูดจาปลุกระดมแบบ “เลือดต้องล้างด้วยเลือด” แต่พูดถึงประชาชนที่ตะเข็บชายแดนทั้ง ๒ ประเทศ เขาอยากจะทำการค้าขายระหว่างกันมากกว่าการรบราฆ่าฟัน หรือมองในประวัติศาสตร์จีนในยุคสามก๊ก ๖๐ ปี คนจีนตายไปหลายสิบล้านคน ในการรบกันระหว่างก๊กโจโฉ **ซุนกวน** **ซุน**

กวน และเล่าปี ประชาชนทั้ง ๓ ก็ก เขามีเรื่องบาดหมางอะไรกันเลย แต่นักการเมืองทั้ง ๓ พาเขาไปตาย หรืออย่างเมื่อเร็ว ๆ นี้ ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ สั่งฆ่านายพลอิหร่าน ชีวิตประชาชนอเมริกันจะไม่ปลอดภัยมากขึ้น แต่ทรัมป์ก็คิดว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้เขาชนะการเลือกตั้ง ตั้งแต่ประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ ผู้รักในสันติภาพ ใช้ไม้อ่อนกับอิหร่าน แล้วไม่ได้รับการเลือกตั้ง ก็เลยกลายเป็นบทเรียนให้ประธานาธิบดีคนต่อ ๆ มา มักใช้ความรุนแรงเพื่อหาเสียง ให้ได้รับการเลือกตั้งซ้ำ ฉะนั้น ในการสร้างสันติภาพจะปล่อยให้เป็นที่ของนักการเมืองอย่างเดียวไม่ได้

ประชาชนเพื่อสันติภาพ (People For Peace หรือ P4P) จึงควรเป็นจุดยืน เพราะประชาชนสามารถเป็นมิตรกันได้ทั่วโลก เพราะฉะนั้นในการประชุมเรื่องสันติภาพโลกในวันนี้ จึงเชื่อมด้วยเรื่อง บทบาทของ **สังคม** ในการสร้างสันติภาพ

Commented [112]: ส่วนใหญ่เขียน ชุนกวน // ภาษาจีน pin in ออกเสียงเป็นเสียงสามัญ ไม่ควรมีวรรณยุกต์

๕.

การอยู่ร่วมกัน

(Living Together)

ต้องเป็นตัวตั้งของการพัฒนา

สันติภาพคือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมดุลง ทั้งระหว่าง_คนกับคน_และระหว่าง_คนกับ
สิ่งแวดล้อม ในทุก_ๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น ระดับชาติ จนถึงระดับโลก

ในการพัฒนาหรือกิจการทั้งหลายเรามักเอาอย่างอื่นเป็นตัวตั้ง เช่น เอาลัทธิ อุดมการณ์
ศาสนา ระบบ เศรษฐกิจ หรือแม้แต่เหตุผล ซึ่งเป็นคนละเหตุผล

มีตัวอย่างตั้งแต่เล็ก_ๆ ไปหาใหญ่ เช่น ยายกับหลานทะเลาะกัน ต่างอ้างว่าอีกฝ่ายไม่มี
เหตุผล เหตุผลของคนอายุ ๘๐ กับของวัยรุ่น คงจะมีที่มาต่างกัน แต่เมื่อได้รับการบอกเล่าว่าไม่
ควรใช้เหตุผลเป็นตัวตั้งของความสัมพันธ์ แต่ควรใช้หลักการ “การอยู่ร่วมกัน” มากกว่า ก็หาย
ทะเลาะกัน หรือในครอบครัวเมื่อสามีภรรยาทะเลาะกันก็อย่างเดียวกัน การใช้เหตุผลไม่ทำให้หาย
ทะเลาะกันหรือยิ่งทะเลาะกันใหญ่ การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว_นอกจากเหตุผลแล้วยังมีธรรมะ
ข้ออื่น_ๆ อีกมากเพื่อการอยู่ร่วมกัน เช่น ความเห็นใจ ความรัก ความเมตตา การให้อภัย ความ
อดทน_ไม่ได้มีแต่เหตุผล (ของใครของมัน) แต่เพียงอย่างเดียว

ถ้าใช้หลักการ_“การอยู่ร่วมกัน” คงจะไม่เกิดสงคราม ๓๐ ปี ในยุโรป เมื่อ ๔๐๐ ปีก่อน
ระหว่างแคธอลิกคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์-แดนต์ ไม่เห็นแปลกเลยที่ใครจะเป็นแคธอลิก
คาทอลิก ใครจะเป็นโปรเตสแตนต์ โปรเตสแตนต์ ใครจะเป็นอะไร_ๆ ก็อยู่ร่วมกันได้ ถ้าเราถือ
หลัก “การอยู่ร่วมกัน” เป็นตัวตั้ง เช่นเดียวกันสำหรับการเป็นฮินดูหรือมุสลิม หรือเป็นมุสลิม
ชีอะห์ หรือมุสลิมสุหนี่ หรือคริสเตียน หรือยิว และไม่ว่าจะมีการปกครองระบอบใด_ๆ

Commented [113]: คุณ

<http://www.royin.go.th/7knowledge=%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B9%8C-%E0%B9%92%E0%B9%90-%E0%B8%9E%E0%B8%A4%E0%B8%A8%E0%B8%B9%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%99-%E0%B9%92%E0%B9%95%E0%B9%95%E0%B9%92>

ไม่ว่าเวียดนามต้องการเป็นคอมมิวนิสต์แล้วสหรัฐอเมริกาจะต้องส่งกองทัพเข้าไปฆ่าฟันเขา เพื่อไม่ให้เขาเป็นอย่างที่เขาอยากเป็น ถ้าถือหลัก “การอยู่ร่วมกัน” ไม่ว่าใครจะเป็นอะไร ๆ

หรือระบบเศรษฐกิจการค้าเสรีเป็นตัวตั้งก็ไม่น่าจะถูก ควรจะเอาการอยู่ร่วมกันเป็นตัวตั้ง ส่วนจะใช้ระบบอะไรก็แล้วแต่ ซึ่งอาจต้องใช้หลายระบบประกอบกันเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สมดุล

ชุมชนคือระบบการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล

ฉะนั้น ชุมชนในส่วนต่าง ๆ ของโลกจึงยังยืนอยู่ได้ถึง ๑๐,๐๐๐ ปี แต่ล่มสลายลงในโลกสมัยใหม่ ที่เอาอย่างอื่นเป็นตัวตั้ง ทำให้เกิด**การพัฒนาแบบแยกส่วน** การคิดและทำแบบแยกส่วนนำไปสู่การเสียสมดุลและสภาวะวิกฤตเสมอ

บัดนี้ โลกเสียสมดุลและวิกฤตจนไปไม่ไหวแบบเดิมแล้ว ต้องพลิกความคิด_หันมาสร้างชุมชนเข้มแข็ง (Community building)

ชุมชนเข้มแข็งเป็นรูปธรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ฉะนั้น หลักการข้อที่ ๑ -คือ **ถือการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลเป็นตัวตั้ง** โดยสร้างชุมชนเข้มแข็งทุก ๆ ระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน องค์กร ท้องถิ่น ระดับประเทศ และ World community นี้ถึงจะเป็นโลกาภิวัตน์ที่แท้จริง

๕.

ออกจากสัญชาตญาณชนเผ่า (Tribal instinct)

สติสำนึกใหม่ (New Consciousness)

มีความขัดแย้งระหว่างสถานการณ์ความเป็นจริงของสังคม กับสัญชาตญาณของมนุษย์ ที่ไม่สอดคล้องกันและเป็นต้นเหตุของความรุนแรง

กล่าวคือ สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากชุมชนเล็กที่อยู่กันตามชนเผ่า มาเป็นสังคมใหญ่ที่ผู้คนเข้ามาอยู่คละปะปนกันอย่างหลากหลาย แต่สัญชาตญาณของมนุษย์เปลี่ยนช้า ยังเป็นสัญชาตญาณแบบชนเผ่า

ในครั้งโบราณมนุษย์อยู่รวมกันตามชนเผ่า แต่ละชนเผ่ามีวิถีคิด ขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างกัน อาจมีความขัดแย้ง หรือปะทะ หรือปล้นสะดมระหว่างชนเผ่า คนในชนเผ่าจึงมีสัญชาตญาณระวังภัยจากคนต่างเผ่า และเห็นคนต่างเผ่าเป็นศัตรูได้ง่าย ๆ

ในสมัยใหม่ที่คนมาอยู่ใกล้ชิดกันจำนวนมากและมีความหลากหลาย การจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ต้องมีใจกว้างนึกถึงคนทั้งหมด คนที่ยังมีสัญชาตญาณชนเผ่าย่อมเป็นคนที่มีจิตสำนึกแคบหรือจิตเล็ก เห็นคนที่คิดต่างเป็นศัตรู คนที่มีสัญชาตญาณชนเผ่าก็จะตั้งสิ่งที่ควรใหญ่ไม่มีประมาณ เช่น พระเจ้า มาเป็นพระเจ้าเฉพาะของชนเผ่าของตน แล้วเข้าไปสู่ความขัดแย้งและรุนแรงทางศาสนา และแม้แต่นิกายในศาสนาเดียวกัน จะเป็นไปได้อย่างไรที่พระเจ้าองค์เดียวกันจะไม่เป็นพระเจ้าของคนทั้งหมด แต่เป็นเพียงพระเจ้าของ **แคธอลิกคาทอลิก** เท่านั้น ไม่ใช่พระเจ้าของโปรแตสแตนต์ **ยี่ห์** หรือคนยิวเป็นเผ่าพันธุ์พิเศษของ **พระยะโฮวาห์** หรือของ **ซื่อเอ๋** หรือของ **สุหนี่** **ชนนี้**

Commented [114]: พระยาห์เวห์ **เยฮู** (อังกฤษ: Yahweh) พระเยโฮวาห์ (อังกฤษ: Jehovah) พระยะโฮวา (ศัพท์พยานพระยะโฮวา) (อังกฤษ: Yahova) ยฮอว (ศัพท์ศาสนาดูดาห์ - เลือที่จะสะกดอย่างไร

สัญชาตญาณเผ่าพันธุ์หรือจิตสำนึกอันคับแคบ_ดึงเรื่องทั้งหมดที่เป็นสากล-ให้เป็นสิ่งเล็ก
แยกส่วนเฉพาะพวกหรือชนเผ่าของตน เป็นต้นเหตุของความขัดแย้งและรุนแรง

**ฉะนั้นหลักการที่ ๒ ของการสร้างสันติภาพ คือการสร้างจิตสำนึกใหม่ (New
Consciousness) อันเป็นจิตใหญ่ที่คิดถึงความเป็นหนึ่งเดียวของทั้งหมด (The Same Oneness)
มนุษย์และธรรมชาติทั้งหมดมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน**

**คนที่เข้าถึงความเป็นหนึ่งเดียวของธรรมชาติทั้งหมด จิตใจจะเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง โดย
เกิดความเป็นอิสระ_เบาสบาย_และมีความสุขอย่างลึกล้ำ เพราะหลุดจากการติดอยู่ในที่คับ
แคบของการแยกส่วน ประสบความงามอันล้นเหลือ เพราะความงามเกิดจากความเป็นทั้งหมด
เช่น ดอกไม้ที่งามเพราะความเป็นทั้งหมด_—แต่ถ้าสับให้ละเอียดแยกย่อยไปเป็นองค์ประกอบ
ต่าง ๆ เช่น คาร์บอน ออกซิเจน ไฮโดรเจน... ความงามก็จะหายไป และเกิดมิตรภาพอัน
ไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง อันเป็นไปเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ**

ยกตัวอย่าง เมื่อมนุษย์อวกาศชื่อ Edgar Mitchell ไปลงบนดวงจันทร์ เขามองมาเห็นโลก
ทั้งใบลอยฟ่องอยู่ในอวกาศ จิตเขาเปลี่ยนโดยสิ้นเชิง เขากล่าวว่า “I Came-came back to
Earth, a totally changed man”_ ผมกลับมาয়ังโลกเป็นคนี่เปลี่ยนไปแล้วโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ
กลายเป็นคนี่มีความสุขอย่างลึกล้ำ ประสบความงามอันล้นเหลือ มีมิตรภาพอันไพศาลต่อเพื่อน
มนุษย์และสรรพสิ่ง อันเป็นสภาวะของการเกิดจิตสำนึกใหม่ดังกล่าวข้างต้น เอ็ดการ์ มิทเชลล์ รู้ว่า
การเกิดจิตสำนึกใหม่ เป็นไปได้และสำคัญยิ่ง จึงตั้งสถาบันศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่เกี่ยวกับ
จิตสำนึกใหม่ที่แคลิฟอร์เนีย มีเส้นทางอันหลากหลายที่นำไปสู่การเกิดจิตสำนึกใหม่ ทั้งที่เกี่ยวกับ
ศาสนาและไม่เกี่ยว การเกิดจิตสำนึกใหม่เป็นกระแสใหญ่ (Mega Trend) อย่างหนึ่งของโลก และจะ
จำเป็นสำหรับการสร้างสันติภาพของโลก

๖.

สมรรถนะในการคลายความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

(Peaceful Conflict Resolution)

ในสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งเต็มไปด้วยความขัดแย้ง หลักการที่ ๓ ของการสร้างโลกแห่งสันติภาพ คือสร้างสมรรถนะในการคลายความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ความขัดแย้งที่ยาก ๆ เป็นความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง ไม่ใช่ความผิดส่วนบุคคล การสอนธรรมะแบบลอยตัว เช่น “ใจเย็น ๆ ไว้นะโยม” ถึงไม่ได้ผล แต่ต้องเข้าใจบริบทของความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง และมีสมรรถนะในการส่งเสริมการเจรจาทางคลายตัวออกจากความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มิฉะนั้นความขัดแย้งเหล่านี้จะบานปลายกลายเป็นความรุนแรง ทุกประเทศควรจะพัฒนาสมรรถนะในการคลายความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ทุกมหาวิทยาลัยควรมีสุนัยสันติวิธี และอื่น ๆ ถ้าทำได้ดีสมรรถนะในการคลายความขัดแย้งด้วยสันติวิธีจะมีประโยชน์ต่อการสร้างสันติภาพระดับโลกด้วย

๗.

สู่วิถีดั้งใหม่ที่สอดคล้อง กับความจริงตามธรรมชาติ

ทางสายกลาง - มัชฌิมาปฏิปทา

“ความจริงใช้ ช่วย เหนือ ทุก สิ่ง”

“ส ต ย เม ว ช ย เต” – จารึกเสาศิลาจารึกที่ป่าอสิปตนมฤคทายวัน¹

ความจริงคือความจริงตามธรรมชาติหรือกฎของธรรมชาติ

ในอิทัปปัจจยตาปฏิจสมุปบาท มีพระบาลีอันไพเราะ_ซึ่งแปลว่า “พระตถาคตจะบังเกิด_ก็ ตาม หรือไม่บังเกิด_ก็ตาม ธรรมชาติย่อมตั้งอยู่แล้ว นั่นเทียว”

ธรรมชาติ หมายถึง ความจริงของธรรมชาติ หรือกฎของธรรมชาติ ซึ่งดำรงอยู่แล้ว พระ พุทธองค์ไม่ได้ทรงสร้างขึ้น แต่ทรงเป็นผู้ค้นพบและนำมาเผยแพร่ กฎของชาตินั้นมีชื่อเรียกว่า “อิทัปปัจจยตา” หรือ ความเป็นกระแสของเหตุปัจจัยของธรรมชาติ อิทะ แปลว่า นี้ อิทัปปัจจย- ตา มีความหมายว่า นี่เป็นปัจจัยให้เกิดนี้ นี่เป็นปัจจัยให้เกิดนี้_ๆ

..... → → → → → → → →

กระแสของเหตุปัจจัย หรือความเป็นเหตุเป็นผล

ธรรมชาติเป็นกระแสของความเป็นเหตุเป็นผล หนุนเนื่องไม่ขาดสาย ไม่มีจุดเริ่มต้นหรือ จุดสิ้นสุด ไม่มีการแยกส่วนตายตัว

¹ ศรีศากยโคก : พระราชประวัติจอมจักรพรรดิอโศกมหาราช

ความเป็นเหตุปัจจัยก็ย้อนหลังไปได้เรื่อย ๆ โดยไม่พบจุดเริ่มต้น และเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ฉะนั้น_จึงไม่มีส่วนสุด (Extremes) ทั้ง ๒ ข้าง มีแต่ “**ทางสายกลาง**” ของความเป็นเหตุปัจจัยที่หมุนเนื่อง ไม่มีตัวตนที่แยกส่วน**ในตายตัว** จึงไม่แยกเป็นข้างเป็นชั่ว

วิถีคิดในโลก_มักคิดแบบตายตัวแยกส่วน แบ่งเป็นข้างเป็นชั่ว อันเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งและรุนแรง การคิดและทำแบบแยกส่วนจะนำไปสู่การเสียสมดุลและสภาวะวิกฤตเสมอ การพัฒนาต่าง ๆ ในโลกมักเกิดจากการคิดและทำแบบแยกส่วน จึงนำไปสู่การเสียสมดุลในทุกมิติ และสภาวะวิกฤต

หลักการข้อที่ ๔ ของการสร้างสันติภาพ คือการปรับวิถีคิด จากการคิดแบบตายตัวแยกส่วน สู่การคิดที่สอดคล้องกับความจริงของธรรมชาติ คือ คิดแบบทางสายกลางหรือ มัชฌิมาปฏิปทา

การคิดแบบทางสายกลาง จะปลดปล่อยตนเองไปสู่อิสรภาพจากการติดอยู่ในความไม่จริงแบบแยกส่วนแยกข้างแยกชั่ว อิสรภาพทำให้เกิดความสุขและความบรรสานสอดคล้อง (Harmony) ในตัวเองและสังคม ความเป็นเหตุเป็นผล_คือปัญญาที่ไม่ติดอยู่ในอารมณ์โกรธเกลียดแยกข้างแยกชั่ว นำไปสู่การสร้างสันติภาพทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทากับการพัฒนา จึงมีความสำคัญยิ่ง

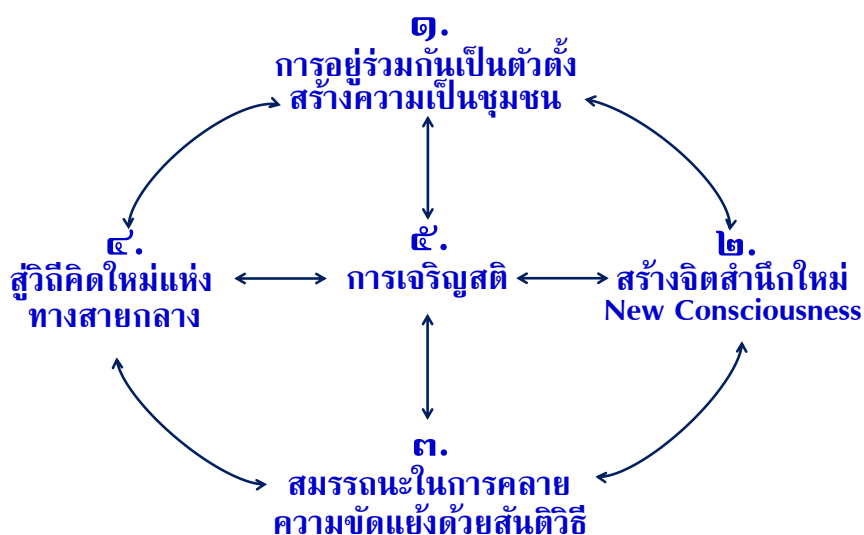
มหาวิทยาลัยสงฆ์มีปัญญาชนจำนวนมาก อยู่ในฐานะที่จะทำความเข้าใจและเผยแพร่เรื่องมัชฌิมาปฏิปทากับการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

๘.

การเจริญสติเป็นที่ต้องการในทั้งปวง

รวมหลักการ ๕ ประการ ในการสร้างสันติภาพ

รูปข้างล่างแสดงหลักการ ๔ ประการในการสร้างสันติภาพที่กล่าวไปแล้ว คือ

ทั้ง ๔ เรื่อง แต่ละเรื่องก็ยังคงเป็นการยาก แต่ถ้าเติมหลักการที่ ๕ ลงไปตรงกลาง จะเชื่อมโยง ทำให้ทุกอย่างง่ายขึ้น จะทำให้เรื่องที่เป็นไปไม่ได้เป็นไปได้ นั่นคือการเจริญสติ การเจริญสติเป็นที่ต้องการในทั้งปวง การเจริญสติทำให้เกิดสุขภาวะ สติปัญญา และความสัมพันธที่ดี ทำให้การคิดแบบทางสายกลางเป็นไปได้มากขึ้น การเจริญสติเป็นที่นิยมมากขึ้น ๆ และจะเข้ามาเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งของการสร้างสันติภาพ

๙.

เครื่องมือในการขับเคลื่อนการสร้างสันติภาพโลก

ภาพข้างล่างแสดงการจัดโลก

สังคมหรือประชาชนเพื่อสันติภาพ (P4P) คือพื้นที่มั่นคงสำหรับยืนเพื่อจัดโลก ประชาชนเป็นพื้นที่ที่มั่นคง ยั่งยืน มีใจเพื่อสันติภาพ และคล่องตัวมากกว่ากลไกที่เป็นทางการของรัฐ ฉะนั้นสังคมหรือความร่วมมือของประชาชนเพื่อสันติภาพ (People For Peace) จึงควรเป็นพื้นที่แห่งการขับเคลื่อนสันติภาพโลก ทั้งนี้โดยไม่ปฏิเสธความสำคัญของภาครัฐ

ส่วนคานงัด คือ หลักการเพื่อสันติภาพ ๕ ประการ ดังกล่าวในตอนที่ผ่านมา อันได้แก่

๑. ถือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมดุล เป็นตัวตั้งของการพัฒนา
๒. สร้างจิตสำนึกใหม่ อันเป็นจิตใหญ่ที่คิดถึงความเป็นทั้งหมด (The Whole)
๓. สร้างสมรรถนะในการคลายความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

๔. ปรับวิถีคิดใหม่ สู่การคิดที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของธรรมชาติ – แนวทางสายกลาง
หรือมัชฌิมาปฏิปทา

๕. ส่งเสริมการเจริญสติให้เต็มสังคม

หากทุกองค์กรและสถาบันในชาติพัฒนาหลักการแห่งสันติภาพทั้ง ๕ ประการ ก็จะเติบโตเป็นคานงัดที่แข็งแรงและยาวพอ ประกอบกับพื้นที่ หรือจุดยืนของคานงัดที่มั่นคงคือ P4P ก็จะสามารถงัดโลกทั้งใบให้ลอยขึ้นได้ นั่นคือสันติภาพโลก

เรื่องใหญ่สามารถเริ่มได้จากจุดเล็ก คือวันนี้ ๓ ฝ่าย ที่มาร่วมประชุมคือ มศว. หนังสือพิมพ์มติชน และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกันก่อตั้ง “มูลนิธิสันติภาพนานาชาติ” International Peace Foundation (IPF) ขึ้นมาเป็นเครื่องมือ แล้วค่อย ๆ ขวนองค์กรอื่น ๆ มาร่วมมากขึ้น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยทั้งหมด องค์กรศาสนาต่าง ๆ สื่อมวลชน ฯลฯ ขับเคลื่อนเพื่อสันติภาพอย่างต่อเนื่อง การเชิญทูตจากต่างประเทศเข้าร่วม อย่างในวันนี้ เป็นเรื่องที่ดีอย่างยิ่ง เพราะสถานทูตต่าง ๆ ก็ตั้งอยู่แล้ว และการสร้างสันติภาพก็เป็นเรื่องที่ดีงาม การที่สถานทูตทั้งหมดซึ่งก็จะเชื่อมโยงไปถึงทรัพยากรเพื่อสันติภาพของแต่ละประเทศ จะเข้าร่วมย่อมเป็นสิ่งไม่ยาก การนี้ก็จะเข้าไปสมกับที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช อันทรงเป็นที่รักของปวงชน เคยตรัสไว้ว่า

“ประเทศไทยเหมาะแก่การที่นานาชาติ จะมาคุยกันเรื่องสันติภาพ”